

▪ **60 років** від дня народження **Володимира Михайловича Литвина** (1956).

Український історик, державний, політичний і освітній діяч, фахівець з новітньої історії України, історії міжнародних відносин, конституційного права, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Т. Шевченка, дійсний член Академії правових наук України та Національної академії наук України, голова ВР України. Автор праць «Політична арена України: дійові особи та виконавці», «Економічні аспекти ролі України у формуванні Європи сьогодення та Європи майбутнього», «Україна: Європа чи Євразія?», «Україна: міжвоєнна доба (1921–1938 рр.)» та ін.

29.04 ▪ **Міжнародний день танцю.**

▪ **145 років** від дня народження **Вільяма Штерна** (1871–1938).

Німецький психолог і філософ-ідеаліст, професор, основоположник диференціальної психології, директор Гамбурзького психологічного інституту. Автор праць з питань загальної, генетичної, прикладної та юридичної психології, класичних праць з дитячої психології, зокрема дитячої обдарованості, один із перших застосував метод тестів, запровадив поняття «коефіцієнта інтелекту».

ТРАВЕНЬ

У травні відзначається:

▪ **100 років** від заснування (1916) Чернігівського учительського інституту (нині – Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка). У 1961 р. закладу присвоєно ім'я Тараса Шевченка, з 1998 р. – Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, у 2010 р. – надано статус національного.

▪ **110 років** від заснування (1906) культурно-освітньої організації «Просвіта» імені Т. Шевченка в Києві, головою якої став Б. Грінченко.

▪ **110 років** від створення (1906) Всеукраїнської учительської спілки

(ВУС) – професійної організації вчителів і діячів народної освіти, завданням якої було відродження української школи, організація шкільної та позашкільної освіти. У 1917 р. спілку очолювала С. Русова (діяла до 1920 р., з перервами).

▪ **85 років** від виходу у світ (1931) педагогічного часопису «Дошкільне виховання» – щомісячного науково-методичного журналу Міністерства освіти і науки України для педагогів і батьків. З 1931 по 1941 рік виходив під назвою «За комуністичне виховання дошкільника». У 1941–1945 рр. не видавався, з травня 1951 р. має нинішню назву. Журнал нагороджено Почесною Грамотою Президії ВР України.

1.05 ▪ **Воскресіння Христове (Великдень, Паска).**

▪ **150 років** від дня народження **Івана Ілліча Синюка** (1866–1953).

Український письменник, педагог, учитель сільських шкіл Буковини (40 років віддав педагогічній праці), організатор педагогічних видань, редактор дитячого журналу «Ластівка». Автор статей з питань школи й народної освіти, казок для дітей, збірки новел і нарисів «Образки з життя і природи», п'єс «Мужики», «Чесна Вероня», в яких змальовано важке життя буковинських селян.

1-2.05 ▪ **Дні міжнародної солідарності трудящих.**

3.05 ▪ **День Сонця.**

▪ **Всесвітній день захисту преси.**

4.05 ▪ **240 років** від дня народження **Йоганна Фрідріха Гербарта** (1776–1841).

Німецький філософ, психолог і педагог, прихильник асоціативної психології, професор Геттінгенського і Кенігсберзького університетів, засновник педагогічного семінару з дослідною школою в Кенігсберзькому університеті, розробник концепції чотирьох ступенів навчання (ясність, асоціація, система і метод), системи морального виховання, що ґрунтується на п'яти моральних ідеях (внутрішня свобода, досконалість, прихильність, право, справедливість), концепції виховуючого навчання.

Автор праць «Загальна теорія освіти», «Загальна педагогіка», «Головні пункти метафізики», «Підручник психології», «Нариси педагогічних читань».

▪ **220 років** від дня народження **Хораса Манна** (1796–1859). Американський педагог-демократ і діяч у галузі народної освіти, керівник прогресивного громадсько-педагогічного руху за поліпшення шкільної освіти (безплатне навчання, єдина шкільна система, розширення програм елементарного навчання тощо), засновник першого педагогічного журналу в США, упорядник річних доповідей-звітів про стан народної освіти у штаті Массачусетс, які стали стратегічною «педагогічною бібліотекою», – таку оцінку звітам дав К. Д. Ушинський (1824–1871).

5.05

▪ **180 років** від дня народження **Сидора Івановича Воробкевича** (1836–1903).

Український письменник, композитор, диригент, педагог, викладач Чернівецької духовної семінарії, гімназії та університету, один із засновників і редакторів журналу «Буковинська зоря», альманаху «Руська хата», керівник «Руського літературного товариства». Автор творів про історичне минуле українського народу – поеми «Нечай», оповідань «Турецькі бранці», «Блудний син», патріотичних віршів і ліричних пісень, повістей, поем, музичних творів, зокрема, романсів «Заграй ти, цигане старий», «Ви дівочі сині очі», хорів на тексти Т. Шевченка, І. Франка, Ю. Федьковича та статей з питань музики.

▪ **170 років** від дня народження **Генріка Сенкевича** (1846–1916).

Польський письменник-реаліст, журналіст, майстер історичного, психологічного роману та новели, прихильник суспільної течії «варшавського позитивізму». Автор історичної трилогії «Вогнем і мечем», «Потоп» і «Пан Володийовський», роману-епопеї «Камо грядеші», історичного роману «Хрестоносці», психологічних романів «Без догмату», «Родина Поланецьких». Лауреат

Нобелівської премії (1905).

▪ **115 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Миронova** (1901–1998).

Український педагог, методист з початкового навчання, історик педагогіки, фахівець з проблем дитячих та юнацьких громадських рухів, завідувач секції дитячої літератури Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДП), головний редактор видавництва «Дитяча література», «Радянська школа», доцент Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, старший науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, популяризатор творчості українського педагога І. П. Соколянського. Автор читанок для початкових класів, «Методики пояснювального читання», «Педагогічних вимог до читанок», ґрунтовних досліджень з історії дитячого руху, праці «Батьківські турботи» про виховання та підготовку дітей до школи в сім'ї та ін.

6.05

▪ **20 років** тому (1996) відроджено педагогічний журнал «Світло» з ініціативи Управління освіти Київської обласної держадміністрації.

▪ **15 років** тому (2001) постановою КМ України затверджено «Перелік типів позашкільних навчальних закладів» і «Положення про позашкільний навчальний заклад».

▪ **160 років** від дня народження **Зигмунда Фрейда** (Фройд, 1856–1939).

Австрійський невропатолог, психіатр, психолог і філософ, фундатор теорії й техніки психоаналізу, основоположник «психотарсичного методу» (методу лікування неврозів шляхом гіпнозу), теорії дитячої сексуальності, теорії «Ероса і Танатоса», професор Віденського університету, один із засновників Міжнародної психоаналітичної асоціації. Автор філософської системи несвідомих психічних процесів (фрейдизм), праць з фізіології та анатомії головного мозку, психоаналітики, зокрема, «Психологія мас та аналіз людського Я», «Дослідження істерії», «Тлумачення

сновидінь» та ін.

7.05 ▪ **155 років** тому (1861) відкрито першу українську недільну школу в Сумах.

▪ **155 років** від дня народження **Рабіндраната Тагора** (1861–1941).

Індійський письменник, філософ, педагог, прогресивний громадський діяч, прихильник пантеїзму (Бог і світ є тотожними, такими, що збігаються). Засновник школи, яку перетворено на національний університет, та просвітницького центру поблизу університету. борець за національну освіту, що ґрунтується на стародавній індійській педагогіці та ідеях прогресивних зарубіжних педагогів. Автор праць з педагогіки, підручників бенгальською мовою для народних шкіл, поетичних творів, пісень, оповідань, романів «Катастрофа», «Гора», «Дім і світ», творів живопису (2 тис. картин і малюнків). Лауреат Нобелівської премії (1913).

8.05 ▪ **День пам'яті та примирення.**

▪ **День матері.**

9.05 ▪ **День Перемоги.** 71 рік тому закінчилася Друга світова та Велика вітчизняна війна.

▪ **70 років** тому (1946) РМ УРСР і ЦК КП(б)У ухвалили постанову «Про поліпшення вивчення іноземних мов у семирічних і середніх школах УРСР».

(ін. 9.06) ▪ **145 років** від дня народження **Володимира Михайловича Гнатюка** (1871–1926).

Український фольклорист, етнограф, мовознавець, літературознавець, перекладач і видавець, громадський і культурний діяч, член-кореспондент Петербурзької АН, академік ВУАН, учений секретар, голова етнографічної комісії НТШ у Львові. Представник порівняльно-історичного методу у фольклористиці, один з організаторів українського літературного процесу кінця XIX – початку XX ст. та «Українсько-руської видавничої спілки». Автор

праць з фольклористики, історії літератури, мовознавства, соціології, демографії, зокрема, «Війна і народна поезія», «Галицько-руські народні легенди» (у 2 т.), «Коломийки» (у 3 т.), «Українська народна словесність», біографічно-критичних нарисів про І. Котляревського, Марка Вовчка, С. Руданського, М. Глібова, Е. Золя та ін.

13.05 ▪ **45 років** тому (1971) міністром освіти УРСР затверджено «Правила прийому учнів до вечірніх (змінних) і заочних середніх загальноосвітніх шкіл Української РСР».

▪ **80 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Підпалого** (1936–1973).

Український поет-лірик, перекладач, редактор Держлітвидаву України та видавництва «Радянський письменник», член СП УРСР. Автор збірок «Зелена гілка», «В дорогу – за ластівками», «Вишневий світ», «Береги землі», «Сковородинські думи» та ін., перекладів українською мовою творів російських, єврейських, вірменських письменників.

14.05 ▪ **20 років** тому (1996) вийшла постанова КМ України «Про Український фонд сприяння соціальному захисту неповнолітніх».

▪ **330 років** від дня народження **Габрієля Данієля Фаренгейта** (1686–1736).

Німецький фізик, складув, майстер виготовлення фізичних приладів, зокрема ртутних і спиртових термометрів, відкривач явища переохолодження води, залежності температури кипіння води від зовнішнього тиску, створив температурну шкалу (шкала Фаренгейта), за якою температура танення льоду 32°, кипіння води 212°.

▪ **245 років** від дня народження **Роберта Оуена** (1771–1858), Англійський соціаліст-утопіст, просвітитель, прихильник соціальних перетворень шляхом освіти й виховання, засновник перших трудових комун у Нью-Ленарку (Шотландія), «Нова гармонія» (США), «Гармонія холл» (Англія), дитячих садків, ясел, недільних шкіл для

робітників, «Інституту для формування характеру» – системи культурно-освітніх закладів для дітей різного віку, в якій узагальнено педагогічну діяльність просвітителя.

▪ **145 років** від дня народження **Василя Семеновича Стефаника** (1871–1936).

Український письменник-експресіоніст, громадський діяч, майстер психологічної новели, зокрема діалогу, активний учасник громадсько-політичного життя Галичини. Автор збірок новел «Синя книжечка», «Камінний хрест», «Дорога», «Моє слово», «У нас все свято» та ін. (за новелами письменника створено художній кінофільм «Камінний хрест»).

15.05 ▪ **Міжнародний день сім'ї.**

▪ **125 років** від дня народження **Михайла Опанасовича Булгакова** (1891–1940).

Російський прозаїк і драматург (родом з України), лікар за фахом, автор сатиричних оповідань, фейлетонів, повістей «Дияволіада», «Собаче серце», «Фатальні яйця», п'єс «Багряний острів», «Зойчина квартира», роману «Майстер і Маргарита», творів української тематики – роману «Біла гвардія», п'єси «Дні Турбіних», оповідання «Записки юного лікаря», ліричного нарису «Київ місто».

▪ **105 років** від дня народження **Макса Фріша** (1911–1991).

Швейцарський письменник (писав німецькою мовою), журналіст, драматург, філолог, фахівець у галузі архітектури, почесний доктор Нью-Йоркського та Чиказького університетів, учасник урочистостей з нагоди ювілею М. Горького (у 1966 р. уперше відвідав СРСР, у 1986 р. – вдруге). Автор романів «Гомо фабер», «Штіллер», драм «Китайський мур», «Андорра» та ін. Лауреат шиллерівської премії, премії німецьких видавництв та премії міста Єрусалима.

16.05 ▪ **95 років** від дня народження **Миколи Олександровича Дашкієва** (1921–1976).

Український письменник, фольклорист, член СП УРСР,

автор віршованого роману «Правда», збірки віршів «На перевалі», науково-фантастичних і пригодницьких повістей і романів «Торжество життя», «Володар Всесвіту», «Зуби дракона», «Загибель Уранії», «З безодні минулого», збірок оповідань «Галатея», «Еліксир життя», роману про українського композитора XVIII ст. Максима Березовського «Страчена пісня».

17.05 ▪ **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

▪ **150 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бахтіна** (1866–1940).

Російський літературознавець, перекладач, бібліограф, автор і видавець збірок «З чужих полів», «Кобзар», до яких увійшли переклади з української літератури, зокрема вірші Т. Шевченка, історико-етнографічного нариса «Угорська Русь». Укладач картотеки російських перекладів з іншомовної літератури (окремий розділ присвячено українським письменникам), бібліографічного покажчика «Шевченко в російських перекладах».

18.05 ▪ **Міжнародний день музеїв.**

▪ **День пам'яті жертв депортації з Криму (1944).**

▪ **95 років** тому (1921) Мала колегія Головного професу УСРР прийняла рішення про реорганізацію Харківської академії теоретичних знань в Інститут народної освіти з трьома факультетами: соціального виховання, техніко-педагогічного й політико-просвітнього.

20.05 ▪ **55 років** тому (1961) засновано Національну премію України імені Тараса Шевченка (Шевченківська премія) – найвищу відзнаку за творчі досягнення в галузі української літератури, мистецтва й архітектури. Її засновано як республіканську премію імені Т. Шевченка відповідно до постанови РМ УСРР.

▪ **90 років** від дня народження **Володимира Андрійовича Роменця** (1926–1998).

Український психолог, історик психології, мислитель,

доктор психологічних наук, дійсний член АПН України, науковий співробітник Інституту філософії АН УРСР, професор і викладач психології Київського університету імені Т. Г. Шевченка, завідувач відділу Інституту психології АПН України. Фундатор новітніх напрямів психологічної науки: психологічного вчення, побудованого на засадах вчинкового підходу, вчення про рушійні сили психологічного розвитку людини, системи конкретно-наукових теорій вчинку тощо. Автор праць «Психологія творчості», «Виховання творчих здібностей у студентів», багатотомної «Історії всесвітньої психології», підручника «Основи психології», книжки «Життя і смерть: осягнення розумом і вірою».

21.05

▪ **День науки.**

▪ **День Європи (в Україні).**

▪ **95 років** тому (1921) РНК УСРР ухвалила постанову «Про боротьбу з неписьменністю», яка зобов'язувала все неписьменне населення віком від 8 до 50 років вчитися писати й читати. Реалізація декрету покладалася на Всеукраїнську надзвичайну комісію з боротьби із неписьменністю, створену в складі НКО. Очолив комісію голова ВУЦВК Г. Петровський (проіснувала 9 років).

▪ **80 років** тому (1936) ЦВК і РНК СРСР було ухвалили постанову «Про організацію Всесоюзного комітету з вищої школи при Раді Народних Комісарів СРСР», відповідно до якої створювався Всесоюзний комітет у справах вищої школи. Керівництво комітету поширювалося на всі вищі навчальні заклади, крім військових і закладів, підвідомчих Всесоюзному комітету в справах мистецтва.

▪ **155 років** від дня народження **Георгія Георгійовича Де-Метца** (1861–1947).

Український (бельгійського походження) фізик, педагог, методист, професор Київського університету, завідувач кафедри Київського педагогічного інституту, один із основоположників дидактики фізики як педагогічної науки,

приват-доцент і викладач Новоросійського університету (Одеса), ректор Київського політехнічного інституту, редактор журналу «Физическое обозрение», організатор зразкового фізичного кабінету в Києві, який відіграв важливу роль у вдосконаленні системи шкільної фізичної освіти. Автор першого посібника з методики навчання фізики українською мовою в школах УРСР «Загальна методика викладання фізики», науково-методичних праць (близько 80), з питань теорії і практики навчання фізики і астрономії в загальноосвітніх школах, університетах і педагогічних ВНЗ.

22.05 ▪ Міжнародний день біологічного різноманіття.

▪ **155 років** від Дня перепоховання (1861) праху Т. Г. Шевченка (1814–1861), українського поета, художника, мислителя, на Чернечій горі поблизу Канева.

▪ **110 років** від дня народження **Миколи Івановича Алпатова** (1906–1963).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець в галузі історії педагогіки і народної освіти, теорії і практики виховання й політехнічного навчання учнів, вихователь дитячих будинків у Ленінграді, завідувач кафедри педагогіки і психології Воронежського педагогічного інституту. Автор праць «Виховна робота в школах-інтернатах», «Позакласна робота у міській середній школі», «Виховання і школа на сучасному етапі» та ін.

23.05 ▪ 25 років тому (1991) ВР УРСР ухвалила Закон «Про освіту», оприлюднений 26 червня 1991 р.

24.05 ▪ День слов'янської писемності і культури.

▪ **День рівноапостольних Кирила і Мефодія, учителів слов'янських.**

25.05 ▪ 195 років від дня народження **Миколи Івановича Гулака** (1821–1899).

Український громадсько-політичний діяч, педагог, учений, кандидат правознавства. Працював перекладачем у

Київській археологічній комісії, чиновником при канцелярії київського, подільського та волинського генерал-губернатора. Член гуртка київської молоді, один із засновників таємного Кирило-Мефодіївського товариства, противник самодержавно-кріпосницького ладу, борець за національну незалежність українського та інших слов'янських народів. За ідеологічні та політичні погляди був ув'язнений. Після звільнення займався педагогічною й науковою роботою в Одесі, Керчі, Ставрополі, Кутаїсі та Тифлісі (Грузія). Автор багатьох праць з історії, філософії, математики, філології, юриспруденції та інших наук.

▪ **135 років** від дня народження **Олександра Калістратовича Бабенка** (1881–1959).

Український фізик-методист, професор, викладач фізики в середніх навчальних закладах Вінниці, завідувач кафедри методики фізики Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького. Автор праць «Нариси з методики викладання фізики в середній школі» (у 4 т., у співавт.), відзначених Республіканською премією імені К. Д. Ушинського, «Коливання і хвилі», «Електромагнітна індукція», «Звук», «Фізика. 7 кл.» та ін.

26.05 ▪ **140 років** від дня народження **Роберта Йєркса** (1876–1956).

Американський психолог і біолог, фахівець у галузі порівняльної психології, дослідник людиноподібних мавп, засновник лабораторії порівняльної психології приматів у Гарвардському та Йельському університетах.

(ін.16.05) ▪ **195 років** від дня народження **Пафнутія Львовича Чебишова** (1821–1894).

Російський математик і механік, доктор фізико-математичних наук, професор, академік Петербурзької АН, засновник Петербурзької математичної школи, член Берлінської, Болонської, Паризької, Шведської академій наук, викладач математичних дисциплін Петербурзького університету (35 років), член Московського математичного товариства, засновник конструктивної теорії функцій,

математичної науки про механізми (створив понад 40 і вдосконалив 80 машин і механізмів). Автор праць з проблем теорії імовірностей і математичної статистики, арифметики й теорії чисел, математичного аналізу та аналітичної механіки, один з авторів програм з математики, підручників, методичних посібників з викладання елементарної математики в школах та вищих навчальних закладах.

27.05 ■ **220 років** від дня народження **Єгора Федоровича фон Брадке** (1796–1861).

Російський військовий та освітній діяч (шведського походження), дійсний статський радник Міністерства народної освіти, перший попечитель Київського учбового округу (1832–1838), Дерптського учбового округу (1854–1861), провідник державної освітньої політики, один з ініціаторів відкриття Київського університету Св. Володимира, який став центром Київського учбового округу. До заслуг попечителя належать постійно зростаюча кількість учнів і студентів, відкриття нових гімназій, училищ, шкіл, проведення реформ з реорганізації училищ округу, налагодження навчального процесу в навчальних закладах, успішне функціонування учбового округу, в якому закладено фундамент для подальшого розвитку вищої освіти.

28.05 ■ **День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження.**

29.05 ■ **Міжнародний день миротворців ООН.**

■ **270 років** від дня народження **Іоахима Генріха Кампе** (1746–1818).

Німецький педагог-філантропіст, дитячий письменник і філолог, засновник і видавець Брауншвейгського журналу філософських, філологічних і педагогічних знань, один із авторів колективної праці-зібрання передової німецької педагогіки епохи Просвітництва «Загальний перегляд всієї шкільної виховної справи ...» (у 16 т.), основоположник дитячої літератури в Німеччині, автор «Зібрання творів для

дітей та юнацтва», повісті «Новий Робінзон» (117 видань), 5-томного словника німецької мови.

▪ **180 років** від дня народження **Костя Гавриловича Горбала** (1836–1903).

Український поет, педагог і журналіст, домашній учитель та вчителя шкіл і гімназій Тернополя, Стрия, Перемишля, видавець і редактор журналу «Нива» і газети «Русь». Автор статей «З питання про малоруську літературу», «Відносини між поетами і суспільністю», «Різниця в пом'якшенні приголосних у польській та українській мовах» та ін., біографічних оповідань «Мати», «Виїзд на посаду», «Спомини з молодих літ».

▪ **115 років** від дня народження **Кирила Дмитровича Синельникова** (1901–1966).

Український фізик, академік АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Харківського університету, викладач і директор Харківського фізико-технічного інституту АН УРСР, один з основоположників сучасної ядерної прискорювальної техніки, засновник наукової школи фізиків-ядерників. Автор праць з ядерної фізики, техніки високого вакууму, фізики твердого тіла, плазми, фізичного матеріалознавства, термоядерного синтезу. Лауреат Державної премії СРСР.

30.05

▪ **95 років** тому (1921) засновано Донецький гірничий технікум, який у квітні 1926 р. реорганізовано у Донецький гірничий інститут. З 2001 р. – Донецький національний гірничий університет.

▪ **140 років** тому (1876) Олександр II підписав у м. Емсі (Німеччина) таємне розпорядження російського уряду – Емський акт про заборону друку і ввезення з-за кордону до Росії українських оригінальних і перекладних книжок та припинення театральних вистав українською мовою.

▪ **110 років** від дня народження **Івана Андрійовича Гарайди** (1906–1945).

Український філолог, лектор Краківського університету,

директор «Подкарпатського общества наук» в Ужгороді. Автор «Граматики руського языка» для українських шкіл Угорщини, укладач словника іншомовних слів «Причинки до словаря чужих слів», угорсько-польського та угорсько-українського словників (втрачені).

31.05 ▪ Міжнародний день боротьби з тютюнопалінням.

▪ 90 років від дня народження **Джеймса Крюса** (1926–1997).

Німецький дитячий письменник, перекладач, педагог за фахом, продовжувач традицій німецької літературної класики та романтизму в дитячій літературі, створив новий тип героя: самостійного, упевненого в собі, розумного, контактного та небайдужого. Автор творів педагогічного спрямування, фантастичної повісті «Тім Талер, або Проданий сміх», повістей «Коли я був королем», «Мій прадідусь і я», «Флорентіна», «Машина, яка розмовляє» та ін. Лауреат німецьких премій у галузі дитячої літератури, володар Золотої медалі Г.-К. Андерсена (1960).

ЧЕРВЕНЬ

У червні відзначається:

▪ 85 років від проведення (1931) Першої Всеукраїнської бібліографічної наради в Києві з поставила питань створення нової бібліотечної справи та бібліографії в УСРР.

1.06 ▪ Міжнародний день захисту дітей, започаткований у 1949 р. Міжнародною демократичною федерацією жінок.

▪ День захисту дітей (в Україні).

▪ Всесвітній день батьків.

1–7.06 ▪ 105 років тому (1911) у Санкт-Петербурзі відбувся Перший Всеросійський з'їзд із бібліотечної справи, який відіграв суттєву роль у розвитку бібліотечної справи як науки.

4.06 ▪ Міжнародний день безвинних дітей – жертв агресії.